

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 1, Αρ. 2 (1924)

Δελτίον ΧΑΕ 1 (1924), Τεύχη γ'-δ', Περίοδος Β'

Η Θεσσαλονίκη παρά τω Βενιαμίν εκ
Τουδέλης=Σελουσίκι

Λουδοβίκος ΒΥΡΧΝΕΡ

doi: [10.12681/dchae.1697](https://doi.org/10.12681/dchae.1697)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΒΥΡΧΝΕΡ Λ. (2013). Η Θεσσαλονίκη παρά τω Βενιαμίν εκ Τουδέλης=Σελουσίκι. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 1(2), 119–120. <https://doi.org/10.12681/dchae.1697>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Η Θεσσαλονίκη παρά τω Βενιαμίν εκ
Τουδέλης=Σελουσίκι

Λ. ΒΥΡΧΝΕΡ

Δελτίον ΧΑΕ 11 (1924), Τεύχη γ'-δ', Περίοδος Β' • Σελ. 119-120

ΑΘΗΝΑ 1924

οὔτοι ἦσαν πρὶν βυζαντινοί. Καὶ ὁ μὲν ναὸς τοῦ Ἀγ. Νικολάου μετεβλήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς μεγαλοπρεπὲς θολωτὸν μολυβδοσκεπὲς τέμενος, κατεδαφισθὲν πρὸ ὀλίγων ἑτῶν, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀνηγέρθη ὁ νῦν μεγαλοπρεπὴς μετὰ τρούλλου ναὸς τοῦ Ἀγ. Νικολάου, ὁ δὲ ναὸς τοῦ Ἀγ. Δημητρίου ἀφεθῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων τοῖς χριστιανοῖς μετεβλήθη εἰς μητρόπολιν, ὑποστὰς καὶ οὗτος ἀνακαινίσσεις πολλὰς καὶ ἰδίως κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα.

5ον) Ἐν τῇ πλατείᾳ, ἐφ' ἧς ἐνεργεῖται ἡ ἑβδομαδιαία ἀγορά, καὶ ἰδίως τὸ βόρειον, τιμῆμα αὐτῆς, ἐν ᾧ ὑπῆρχεν ἕτερον ἐπίσης μεγαλοπρεπὲς θολωτὸν μολυβδοσκεπὲς τουρκικὸν τέμενος, κατεδαφισθὲν πρὸ τριακονταετίας, θὰ ὑπῆρχεν ἴσως βυζαντινὸς ναός, δεδομένου ὅτι οἱ Τούρκοι συνήθιζον νὰ μεταβάλλωσι τὰς ἐκκλησίας εἰς τζαμιά. (1)

Ἐν Χαλκίδι, Σεπτεμβρίῳ φθίνοντι 1924.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ι. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΠΑΡΑ ΤΩ ΒΕΝΙΑΜΙΝ ΕΚ ΤΟΥΔΕΛΗΣ=ΣΕΛΟΥΣΙΚΙ :

Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1161 ὁ ραββῖνος Βενιαμὶν ἐκ Τουδέλης τῆς Ἰσπανικῆς Ναβάρρας διήρχετο μέρη τινὰ τῆς Ἑλληνικῆς χώρας. Σκοπὸς του ἦτο νὰ ἐξετάσῃ τὴν κατάστασιν τῶν Ἑβραίων ὁμογενῶν του εἰς τὰ μέρει ταῦτα τῆς Ἀνατολῆς. Καθὼς γράφει ὁ Βενιαμὶν ἐν τῷ προοιμίῳ τῆς ἀναγραφῆς τοῦ ταξιδίου του (ἐν σελίδι 1 τῆς ἐκδόσεως τοῦ Α. Asher), ἐπεξεργασμένης μετὰ τὸ 1173, ἐσημεῖωνε, ὅπου δῆποτε εἶχεν εὐκαι-

(1) Παλαιὰν φωτογραφίαν τῆς Χαλκίδος μετὰ τοῦ φρουρίου καὶ τῶν τζαμιῶν καὶ τῶν ἐπὶ τῆς γεφύρας βενετικῶν πύργων κέκτηται ὁ ἐν Χαλκίδι ξενοδόχος φαγητοῦ κ. Σοφ. Λεμπέσης ἀξίαν δημοσιεύσεως ὡς ἱστορικὴν, μὴ σφριζομένην ἤδη τῶν φρουρίου, πύργων γεφύρας καὶ τζαμιῶν.

ρίαν, ὅσα εἶδε καὶ ἔμαθε. Ἐν δὲ τῇ νεωτάτῃ ἐκδόσει τοῦ συγγραφέως τούτου ὑπὸ τοῦ M. N. Adler (ἐν Λονδίῳ 1907) ἀναφέρεται (σ. 18 στ. 16 τῆς ἐκδόσεως τοῦ Βενιαμὶν ὑπὸ A. Asher), ὡς ὄνομα τῆς Θεσσαλονίκης **Σαλαουσίκι**. Μόνον ἐν τῇ καταγραφῇ τῶν διαφορῶν γραφῶν τῶν σπουδαίων Κωδίκων ἀναφέρεται, ὅτι εἰς τῶν καλλιτέρων κωδίκων (ὁ τοῦ Epstein) ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἀναγράφει Σαλονίκη. Ἐγράφη δὲ ὁ κώδιξ οὗτος πρὸ τοῦ 1599. Εἶναι ἀπίθανον ὅτι οἱ ἐν Θεσσαλονίκη Ἑβραῖοι ἐσχημάτισαν τὸν τύπον Σελουσίκι, τοῦ ὁποίου ἡ κατάληξις δὲν εἶναι ποσῶς ἐβραϊκή. Καὶ οἱ νεώτεροι Σλαῦοι ἔχουσι τὸν τύπον **Σολοὺν** διὰ τὴν Θεσσαλονίκην, οὐχὶ δὲ Σολουσίκι. Καὶ ὁ Ἄραβ Ἑδρισῆς, ὁ ὁποῖος ἔκαμε ταξείδιον εἰς τὰ ἴδια σχεδὸν μέρη κατὰ τὰ 1153, ἔγραψε τὸ ὄρθον Ἑλληνικὸν ὄνομα. Εἶναι ἐπομένως εὐκατάληπτον ὅτι εἰς τὸν Βενιαμὶν ἐπεξεργαζόμενον τὸ πόνημά του διωλίσθησαν λάθη ἐν τῇ ἀναγραφῇ ἁλλοδαπῶν τοποθεσιῶν, τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ ἐν τῇ ἐβραϊκῇ γραφῇ ἡ εὐκολωτάτη διάσχις τοῦ ἐν μέσῳ **σάμεχ** ψηφίου (ἐλαχίστη διόρθωσις !) παράγει **ν** καὶ **ε**, δηλαδὴ Σαλονίκη.

Μέχρι σήμερον τὰς περὶ τῶν νῦν Ἑλληνικῶν χωρῶν τοῦ Βενιαμὶν παραγράφους τῆς ἐκτείνους τοῦ ἀναγραφῆς οὐδεὶς μετέφρασεν ἑλληνιστί. Ἐχ' οὖν δι' ἐλπίδος ὅτι θάπτον ἢ βράδιον θὰ εὕρω εὐκαιρίαν νὰ δημοσιεύσω τὴν πρόχειρον ὕλην.—Ὁ ἐλλόγιμος Σπ. Λάμπρος ἔγραψεν ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος (VI 51)· ἐκ τῆς ἀναγραφῆς τοῦ Βενιαμὶν (περὶ τῆς Ἑλλάδος) παρελείψαμεν μόνον δύο παροικίας, αἷς δὲν δυνάμεθα νὰ διαγνώσωμεν ἔνεκα τῆς παραφθορᾶς τοῦ ὀνόματος. Καὶ αἱ δυσχέρειαι αὗται ἐξωμαλίσθησαν ἐν τῷ μεταξύ.

Μόναχον.

Α. Βύργνερ.